

ГЕОПОЛИТИЧКА ПОЗАДИНА УКРАЈИНСКЕ КРИЗЕ

THE GEOPOLITICAL BACKGROUND OF THE UKRAINE CRISIS

Abstract: *Animosity towards Russia-as-such, regardless of the ideological character of her regime, is a lasting constant in the policy of Washington and the West European governments subservient to the U.S. That policy rests on the geopolitical and cultural premises which have been fully internalized by the Western elites, and which are not subjected to any critical examination. Faced with this existential challenge, Russia has not yet articulated a comprehensive strategy of defense. This is largely due to the fact that her power structure is still significantly impacted by the influential circles of pro-Western technocrats unwilling to contemplate de-dollarization of the financial system, and the pernicious presence of parasitic oligarchs whose sole loyalty is with the location of their their ill-gotten gains.*

Keywords: *Ukrainian crisis, Russia, Ukraine*

Анстракт: *Анимозитет западних сила према Русији као таквој, независно од идеолошког карактера њеног режима, трајна је константа политике Вашингтона и њему подређених западноевропских влада. Он почива на геополитичким и културолошким премисама које су у потпуности интернализоване од стране елита Запада и које нису подложне критичком преиспитивању. Русија још није артикулисала свестрану стратегију одбране од тог егзистенцијалног изазова, добрим делом услед чињенице да су у њеним структурама моћи још увек веома утицајни кругови прозападних технократа несклоних дедоларизацији финансијског система и паразитских олигарха чија је лојалност тамо где су им покрадене паре.*

Кључне речи: *Украјинска криза, Русија, Украјина*

¹ Професор по позиву на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци

У јесен 2013. председник Руске Федерације деловао је као успешан и са правом самоуверен државник светског калибра, способан да проактивно артикулише глобалне интересе своје земље и да развија стратегију њихове одбране. Њему су и ненаклони западни аналитичари признавали мајсторство у дипломатској интервенцији којом је првих дана септембра 2013. спречена, у последњем часу, западна војна интервенција у Сирији.² Изгледало је да ништа више не стоји на путу реализације Јужног тока, након што је супарнички пројекат „Набуко“ претрпео неславни крах.³ Руска економија бележила је пристојан раст. Путинова понуда пакета обилне финансијске помоћи украјинском председнику Виктору Јануковичу децембра 2013. испрва је деловала као успешан контраманевар Бриселу у циљу укључивања те стратешки битне земље у процес Московки драгих евроазијских интеграција.⁴

У том тренутку било је тешко замислити да ће недуго потом већински руски градови надомак границе РФ бити изложени терору необандериста и да ће стотине хиљада избеглица потражити уточиште у Русији.⁵ Било је незамисливо да ће се Москва наћи на удару све тежих и видљиво штетних санкција САД и осталог неочекивано послушног „Запада“ (укључујући и некада евроцентричне Немце и Французе).⁶ Изгледало је мало вероватно да ће и сам Путин, после насловних страница *Тајма*, бити демонизован у западним медијима по шаблону *reductio ad Hitlerum*.⁷ Тешко је било замислити да ће „Јужни ток“ бити сторниран интервенцијом Европске комисије по вашингтонском диктату, што објективно представља тежак ударац руској енергетској стратегији и политичком утицају на европском југоистоку – без обзира на неизвесне алтернативне сценарије зависне о хиру неоосманског султана.⁸ Поготову

² В. нпр. “Analysis: Putin scores diplomatic win on Syria” by **Jill Dougherty**, CNN, 12. септембар 2013. <<http://edition.cnn.com/2013/09/12/politics/syria-putin-analysis/>>

³ “European Pipeline Loses Bid to Ship Gas: Setback for EU Quest to Diversify Energy Supply Away from Russia”, *The Wall Street Journal*, 26. јуни 2013.

⁴ “Russia Bails Out Ukraine In Rebuke to U.S., Europe”, *The Wall Street Journal*, 17. децембар 2013. Аутор текста у водећем америчком дневнику Џејмс Марсон констатује да је Русија „нададутирала Запад у хладноратовској борби, чиме бившу совјетску републику задржава у орбити Москве“.

⁵ “Више од 480.000 становника Украјине је од априла ове године пребегло у Русију, а 240.000 затражило је привремени избеглички статус у тој земљи, саопштила је руска Федерална миграциона служба, а преноси агенција Itar Tas.” Beta, 29. новембар 2014 <http://www.rtv.rs/sr_lat/evropa/vise-od-480.000-izbeglica-iz-ukrajine-u-rusiji_542085.html>

⁶ “Rouble fall, sanctions hurt Russia’s economy: Medvedev”, Reuters, 10. децембар 2014.

⁷ “David Cameron and the cynicism of comparing Putin to Hitler”, *The Guardian*, 3. септембар 2014.

⁸ “Russia’s Strategic Setback” by Srdja Trifkovic, *Chronicles Online*, <<https://www.chroniclesmagazine.org/russias-strategic-setback/>>

је било тешко замислити да ће амерички амбасадор у Кијеву Џефри Пјат после 22. фебруара 2014. уживати проконзулску моћ упоредиву са оном коју су имали совјетски амбасадори у земљама „социјалистичке заједнице народа“ пре пола века.⁹

Руски пропуст

Преломни тренутак није наступио са мајданском кризом као таквом, већ са неуспехом руских обавештајних и безбедносних структура да такав развој антиципирају и да му се адекватно супротставе током првих шест седмица 2014. када су немири попримили карактер споља оркестрираног сценарија промене режима. Ово уистину изненађује, поготову с обзиром на чињеницу да је мајдански модел већ доживео генералну пробу са „наранџастом револуцијом“ једну деценију раније – и да су управо у Кијеву Руси располагали прворазредним обавештајним ресурсима.¹⁰

Током пет посета Москви од марта до новембра 2014. нисам добио адекватан одговор иначе добро обавештених саговорника на питање како и зашто се то десило.¹¹ Систем је затајио, чега су моји саговорници били болно свесни. Као што је један од њих у поверењу рекао, „Да је исти степен политичке, дипломатске и безбедносне вештине био ангажован са наше стране који је неколико месеци раније био примењен у за нас далеко мање важној Сирији, могуће је да би се Јанукович био одржао“. Бивши оперативац ФСБ био је још директнији: „Да смо уопште помислили да обучавамо милитантне Шкоте за насиље у Глазгову, наши би нам шефови рекли да смо луди!“

У одсуству проактивних потеза Кремља, изазову недорасли украјински председник Јанукович повлачио је изнуђене, ад-хок импровизоване и попустљиве потезе који су само изазивали даљу ескалацију насиља милитантних јуришника обучаваних у Пољској и Литванији и деморализацију њему лојалних снага безбедности. Пуч од 22. фебруара 2014. тако је учињен могућим. Дубоко подељена, али у великом делу територије и становништва Русији наклоњена Украјина, са корумпираним али легитимно изабраним Јануковичем на челу, брзо се преокренула у хистерично антируску креатуру *Свободе* и Десног сектора. Под

⁹ “Twilight of the Proconsuls”, *Foreign Policy*, 10. фебруар 2014.

¹⁰ Видети “Moscow’s Spy Game: Why Russia Is Winning the Intelligence War in Ukraine”, *Foreign Affairs*, 30. октобар 2014.

¹¹ Неискрене и испразне апологетске фразе апаратчика МИД-а о „немешању у унутрашње ствари других земаља“ овде нису вредне озбиљне пажње.

утицајем систематске пропаганде контролисаних медија, Украјина је постала објекат операције брзог преобликовања и глајхшалтовања колективне свести – унеколико упоредиве са прекомпоновањем Муслимана у Бошњаке 1991-92. – и са већ видљивим, ништа мање сличним резултатима. У београдским медијима недавно се појавило сведочанство једног донедавног житеља украјинске престонице, Дениса Добрикова, од кога ће подићи жмарци многе Србе који су рат дочекали у Сарајеву.¹² Он је са породицом летос избегао из Кијева у Москву:

„У свим разговорима на улици, у метроу, свуда се осећала мржња коју је тешко сакрити, а која се понекад и намерно распирује. Памтим време ‘норанцасте револуције’, када би се људи у превозу побили због политичких неслагања, зато што је овај за Јушченка, а онај за Јануковича. Данас се више не бију, јер су готово сви за ‘јединствену Украјину’, али су спремни да убију сваког ко каже и једну једину реч против... У последње време ми нисмо излазили ни у шетњу: на скверу седе родитељи, пију пиво, љуште семенке, разговарају о подлим Русима. А деца се играју бандероваца“.

Људи попут Добрикова не остају да се боре (за кога, за шта?), они беже главом без обзира. Сада је Украјина на добром путу да буде трансформисана у русомрзачку копију свог западног дела, Галиције и Подолије, уз неизвесну будућност милиона Руса и Русима до сада претежно наклоњених Украјинаца у источном и јужном делу земље (области Харкова, Дњепропетровска, Херсона, Николајева и Одесе, да о проруској јужној Бесарабији не говоримо). Повратак Крима, па чак и опстанак новорусијског цепа на југоистоку, представљали би слабу накнаду за такав преокрет у трећој по величини европској земљи која је животно значајна за руски геостратешки положај.

Путинова стратегија после анексије Крима заснивала се, како изгледа, на уздржавању од свесрдне помоћи снагама самоодбране Доњецка и Луганска, под претпоставком да ће Кијев узвратити понудом свеобухватног политичког споразума о „финландизацији“ Украјине споља (неулазак у НАТО, еквидистанца) и децентрализације изнутра. Зато је Кремљ средином маја чак најавио да ће признати исход непосредно предстојећих председничких избора, премда је њихов исход био унапред зацртан. После Порошенкове победе на тим изборима – спроведеним у условима упоредивим са атмосфером хрватског референдума о независ-

¹² Денис Добриков, „Живот у Кијеву је постао морално неиздржљив“, додатак *Геополитике* за октобар 2014. *Русија и Србија*, стр. 9-10.

ности 1991. – постало је јасно да руска умереност није уродила плодом. Мапа источне Европе била је на путу да личи на мапу Брест-Литовског мира марта 1918. (која је само измењена у корист бољшевика војним поразом Немачке на западном фронту).

Као што је рекао бивши амерички амбасадор у Москви Мајкл Мекфаул, крајњи исход са вашингтонског становишта треба да буде „депутинизација“ Русије.¹³ Творци америчке стратегије нису непућени у историју. Они активно прижељкују понављање већ виђених последица геостратешких неуспеха у руској прошлости. Моћни и популарни цар Николај Први умро је 1855. као сломљен човек услед поразног Кримског рата, а његов наследник, цар Александар „Ослободилац“, морао је потом да приступи одлучним реформама. Фебруарска, а потом бољшевичка револуција 1917. не би биле могуће без општег незадовољства које је настало као последица Великог рата. Стаљин је претрпео нервну кризу првих дана нацистичке инвазије 1941, ужаснут могућношћу колапса свог ауторитета. Хрушчов је смењен добрим делом као последица пораза у кубанској ракетној кризи 1962. Брежњевљев авганистански фијаско две деценије касније директно је допринео колапсу кредибилитета последње тројице совјетских лидера и распаду саме државе.

Разумети русофобију Запада

Пропуст Кремља да почетком 2013. одлучним, проактивним мерама спречи мајдански расплет може се приписати само недовољној спознаји доносилаца одлука степена решености „западних партнера“ Москве да Русији не признају апсолутно никакву легитимност стратешких интереса, ма где и ма када. Изазови са којима се Русија суочава – са Запада у целини, а од стране САД посебно – и са којима ће наставити да се суочава још много година, бројни су и егзистенцијално опасни. Неки су коментатори збивања током протеклих годину дана назвали „новим хладним ратом“, али им је констатација погрешна. *Хладни рат никада није ни престао*, као што се видело на примеру две рунде проширења НАТО пакта после колапса СССР-а и две украјинске кризе у периоду од само десет година.

Ти изазови нису плод руских потеза. Они су присутни и постојаће без обзира на политику Кремља. Они одражавају дубоки анимозитет западне политичке и медијске елите према *Русији као таквој*. Тај се анимозитет у садашњој форми појављује у време Кримског рата; сада има

¹³ Викиликс, 10MOSCOW 305_a, од 11. фебруара 2010, 08:29 (четвртак).

потпуно зрелу форму. Западна (а пре свега англо-америчка) русофобија почива на два камена-темељца:

- **Геополитички** – Поморске силе (*таласократија*) теже да опкољавају, спутавају, стежу и контролишу евроазијски „хартланд“ (*телуократија*) оличен у Русији. Ово је била окосница британске политике пре Великог рата – тзв. *велика игра* у Централној Азији и на Босфору – и хладноратовске политике САД током пола века после 1945.
- **Културолошки** – Антипатија према Русији и однос према њој као екстремном „драгом“ од стране западне политичке, академске и медијске елите има атавистички карактер. Реч је о феномену неподложном рационалном дискурсу и саморефлексији његових носилаца, што конфликт чини неизбежним и нерешивим. Сходно потпуно интернализованом русофобном парадигми, крајњи циљ западних елита није промена овог или оног аспекта руске политике, већ промена режима у Москви – као нужни предуслов темељите и неповратне трансформације руског идентитета, у духу покорности самоуништавајућој западној постмодерни (геј параде, разуздани сатанизам, христофобија итд).

Геополитичка логика америчке стратегије неумољива је. Априла 1904. шкотски географ Халфорд Макиндер одржао је незаборавно предавање пред Краљевским географским друштвом у Лондону. Његово излагање под насловом *Географски стожер историје* изазвало је сензацију и означило је настанак геополитике као аутономне академске дисциплине. Према Макиндеру, контрола над евроазијским „светским острвом“ од стране поморске силе (у то време Британије као лидера и Америке као јуниорског партнера) представља кључ глобалне хегемоније. У срцу светског острва је „стожерно подручје“, *Хартленд* како га је Макиндер назвао, које се простире од Волге до Јангцеа, од Хималаја до Арктика. Како је сам Макиндер рекао, „мој је фокус на физичкој контроли територије, пре неголи на узроцима опште историје“.

Четрнаест година касније, на крају Великог рата, преокупиран својом тежњом да се успостави ефикасна баријера састављена од мањих држава између Русије и Немачке, Макиндер је своју теорију сажео на следећи начин:

*Ко влада Источном Европом контролише Хартленд;
Ко влада Хартлендом командује Светским острвом;
Ко влада Светским острвом контролише свет.*

Ова формула објашњава суштину украјинске кризе, као и основну мотивацију америчких твораца спољне политике који неумољиво теже да шире НАТО ка истоку.

Макиндеров модел био је подложен извесним модификацијама у годинама које су уследиле. У књизи објављеној 1942. године под насловом *Америчка стратегија у светској политици*, амерички политиколог холандског порекла Николас Спајкман развио је „велику стратегију и за рат и за мир, засновану на импликацијама географског положаја Америке у свету“. У 19. веку, писао је он, руском притиску из „хартленда“ супротстављала се британска поморска моћ у тзв. *великој игри* у Централној Азији. Судбина Америке јесте да преузме ту улогу једном када Други светски рат буде готов. Чак шест месеци пре стаљинградске битке, када је пораз Јапанаца код Мидвеја тек предстојао, Спајкман је писао да „руска држава од Урала до Северног мора не би била ништа боља него немачка држава од Северног мора до Урала“. По њему, да би се то спречило Америка треба да контролише по њему кључни регион: приобални појас који се граничи са Хартлендом, а који је он назвао рубним подручјем (*римленд*). Он је сходно томе изменио Макиндерову формулу: „Ко контролише римленд влада Евроазијом; ко влада Евроазијом контролише судбину света“.

Спајкман је умро 1943, али су његове идеје нашле одраза четири године касније у стратегији „обуздавања“ СССР коју је формулисала администрација председника Харија Трумана. Чврсто држати под контролом римленд од Норвешке преко централне Европе до Грчке и Турске био је превасходни циљ америчке стратегије у хладном рату и основни мотив за стварање НАТО савеза 1949.

Чим се СССР распао, обуздавање је прерасло у разуздану експанзију. Већ 1996. председник Бил Клинтон је прекршио обавезу свог претходника Буша старијег да неће бити ширења НАТО ка истоку и алијанса је избила на руске царске границе. Под Бушом млађим, проширила се 2004. малтене до предграђа Ст. Петербурга са пријемом три балтичке републике. Цело време, међутим, Украјина остаје главни згодитак, како рече Бжежински, не само кључ ускраћивања Русији приступа Црном мору него и потенцијални геостратешки нож у мекој утроби југозападне Русије.

Стога нови Дранг нах Остен, овог пута под америчким вођством, има своју логику и свој таласократски смисао. Са становишта вашингтонског неолиберално-неоконзервативног дуопола, од продора у Украјину и стварања тензије са Русијом нема бољег начина да се обезбеди ду-

горочна америчка доминација над европским римлендом. Тиме се Западна Европа поново безбедносно везује за НАТО (тј. САД) и ставља се тачка на некакву независну европску спољнополитичку стратегију. Што је најважније, спречава се приближавање двеју континенталних (телурукратских) сила, Русије и Немачке. Евентуална осовина Берлин-Москва већ век и по је најгора ноћна мора англосаксонских стратега.

Украјински мит

Таква политика САД наилази на здушну подршку бивших сателита и Западу окренутих житеља СССР-а у Варшави, Талину или Лавову, премда је тиме угрожена безбедност саме Америке – да о интересима Западне Европе не говоримо. Ширење НАТО је учинило неминовним да руске интерконтиненталне балистичке ракете остају усмерене на америчке градове. То много не секира житеље Риге или Букурешта, али би требало да брине становнике Њујорка, Сиетла или Омахе. Геополитичка игра око Украјине по укусу је многих источних Европљана којима је атавистичка русофобија нераскидиви део њиховог идентитета, поготову када то значи да ће њихове неонацистичке склоности бити прећуткиване, заташкане, или напросто негиране на Западу – баш као што се прећуткује, заташкава или негира фанатични цихадизам Башарових „умерених“ противника у Сирији. Слепа мржња према свему руском у Галицији – оличена у „Десном сектору“, Свободи и добровољачким батаљонима под нацистичким знамењем – представља облик колективне психозе вредан озбиљне антрополошке анализе; али та болест сада има не само уздржани, већ свесрдни *карт блани* Запада.

Потврду представља начин на који западни политичари, аналитичари и медији говоре о „народу Украјине“, поистовећујући притом ту утвару са галицијско-унијатским дискурсом. Таква нација до недавно није постојала: језичке поделе одражавале су дубоке културне, духовне и емотивне разлике, а не само пуко неслагање о споразуму са ЕУ или чланству у НАТО. До Мајдана, Украјина је била спој два некомпатибилна идентитета, попут раскола између Севера и Југа уочи америчког грађанског рата. Попут САД у време Линколнове победе на председничким изборима 1860, Украјина је у тренутку пуча у Кијеву била распућена земља која може бити хомогенизована само и једино насиљем, као што је њиме 1865. била хомогенизована Америка. Тај је процес сада у пуном јеку.

Наравно, „унионисти“ (у овом случају галицијски екстремни националисти) не могу да преваспитају Новоросјане и да их преобрате у

русофобне Украјинце-бандеристе, уколико их претходно војно не покоре и не подвргну дугогодишњем систематском терору. На исти начин ни Русији окренути житељи Доњецка и Луганска не могу да приволе западноукрајинске неонацисте да прихвате Русију као партнера и пријатеља. Украјина је, *prima facie*, била парадигматична неуспела држава (*failed state*), коју је западна интервенција претворила у хобсовски кошмар. Било би логично претпоставити да било која спољна сила која покуша да контролише тај шизофрени конгломерат мора бити осуђена на неуспех.

Западни стратеги, потпомогнути консалтингом и логистиком русофобних сателита у Варшави, Риги, Талину итд, ово не прихватају. Њихова је намера да споља и изнутра поистовете „народ Украјине“ са идеолошким премисама мајданског режима, у чему су локалне извршиоце нашли у унијатским неонацистима и у бескрупулозним олигарсима попут Порошенка и Коломојског. Пројекат се спроводи систематски и са обилато финансираним предумишљајем. Широм западног света бандеристичка варијанта идеолошког украјинства се третира као датост, на исти начин на који је мултиетничка, грађанска итд. „Босна“ третирана као датост почетком 1990-тих.¹⁴

За водеће земље ЕУ, статус и границе Украјине представљају периферна питања, *осим* ако се не посматрају кроз америчку призму геополитичке игре нултог збира. За САД ово јесте и вазда је била опционална криза, невезана за било какав рационално дефинисани амерички државни интерес ван Макиндровске детерминистичке парадигме. За Русију, међутим, да о житељима Доњецка и Луганска не говоримо, ово је животно питање. Владимир Путин се суочава са изазовом. На њега он мора да нађе одговор јер, реално гледано, протекла година указује на способност његових противника да вуку ризичне потезе зарад остварења геополитичких циљева који нису ни нови ни тешко објашњиви.

Империјална пренапрегнутост

Нормални односи Запада са Москвом изискују прихватање чињенице да Русија има легитимне интересе у свом непосредном окружењу, као и спознају да се и Русија и Запад суочавају са егзистенцијалном троструком претњом глобалног цихада, масовне трећесветске имиграције споља и демографског колапса изнутра.

¹⁴ У оба случаја нема ничег светог, правно недодирљивог и политички непромењивог у границама које су зацртали бољшевички комесари и комунистички диктатори. Покушај да буду силом очуване на истоку Украјине, без спремности макар на федерални модел државне децентрализације, морао је да води ка рату и крвопролићу, као што је био случај у бившој Југославији.

Нормалних односа нема и неће их ни бити, из простог разлога што тзв. *спољнополитичка заједница* у Вашингтону није нормална. Доказ представља настанак тзв. Исламске државе, духа који је побегао из америчке боце, коме сада Вашингтон жели да парира наоружавањем непостојећих умерених сиријских противника Башара ал-Садата. Мање познат али геополитички гледано знаковитији доказ представља далекоисточна турнеја председника САД априла 2014, током које је посетио Јапан, Јужну Кореју, Малезију и Филипине. Неки неупућени посматрач би закључио да је Барак Обама наступао са позиција неприкосновене глобалне доминације САД. Он је својим наступима наговестио ширење америчких војних обавеза у региону западног Пацифика, иритирао је Кину и подстакао је америчке клијенте да буду тврди у односима са Пекигом.

У Токију Обама је изненадно потврдио да се америчке безбедносне гаранције Јапану односе и на Сенкаку острва, која Кинези зову Диаоју и која су већ деценијама предмет оштрог територијалног спора између Јапана и Кине. У Сеулу он је запретио новим санкцијама Северној Кореји и потврдио је да 28.000 америчких војника остаје на јужној страни демаркационе линије у недоглед. По његовим речима, САД „неће оклевати да употребе војну силу да бране своје савезнике“. У Манили је потписан нови војни савез о стационарању и ротацији америчких снага на филипинској територији, што наговештава највећи пораст војних ефектива САД у Југоисточној Азији од вијетнамског рата до данас. Обама је подржао Филипине у територијалном конфликту са Кином око спорних острва у Јужнокинеском мору и истакао да је америчка војна заштита Филипина „гвоздено чврста“.

Стиче се утисак да САД постепено улазе у клопку империјалне пренапрегнутости. Непромишљено је да једна велика сила истовремено изазива два своја најближа ривала. Криза у Украјини у пуном је јеку, а САД изазовно бацају рукавицу Кини. Решавати оба кризна жаришта са позиција хегемоне моћи и наметати исход по сопственом укусу је опасно, као што су се кроз историју на своју штету уверили многи амбициозни хегемонисти заслепљени ароганцијом и хибрисом:

- Шпански краљ Филип II и његови нејаки наследници деценијама су водили многе ратове против многих непријатеља. Када је после бескрајних крвопролића потписан Вестфалски мир 1648, Шпанија – најмоћнија земља света један век раније – била је поражена од Енглеза и Холанђана на мору, од холандских устаника и Француза

на копну, пет пута банкротирана и сведена на статус силе другог реда, понижавајући положај од кога се више никад није уздигла.

- Француски „краљ сунца“ Луј XIV мислио је да може да ратује и изађе на крај са Енглезима, Хабзбурзима и Холанђанима, ако треба и симултано, како би им наметнуо своју вољу европског хегемона. На крају је најмоћнија европска сила свог времена била поражена и банкротирана, а Луј је умро као сломљен човек.
- Наполеон је покорио континенталну Европу, али њен поморски руб Енглеску и евроазијски хартланд Русију није. Хтео је да их победи у детаљу, био је побеђен.
- У вилхелмовској Немачкој, Бизмаркови неспособни наследници су страћили огроман капитал стечен дипломатском генијалношћу „гвозденог канцелара“ и довели Немачку у непријатан положај да царска, хришћанска Русија и републиканска, масонска Француска склопе одбрамбени споразум против ње. Чак су се Русија и Енглеска 1907. удружиле – незамисливо у Бизмарково време – суочене са заједничком претњом неуротичног динамизма Берлина.
- На крају – али не и последње – не заборавимо да је Хитлер 1941. поновио Наполеонову фаталну грешку из 1812. отварања новог фронта (против Русије) док је стари (против Енглеске) остао нерешен.

Америка под Бараком Обамом наставља ту лошу навику набеђених хегемониста да стварају и потпирују кризе на разним тачкама света, премда им недостају и стратегија и ресурси за њихов менаџмент. Резултат је руско-кинески савез, оличен у гасном споразуму из маја 2014, који је настао на отворено дефанзивним, тј. антиамеричким премисама. Он представља својеврсни ехо руско-француске алијансе из 1893, предвидљиви резултат арогантног понашања велике силе која не зна своју меру и која је неминовно навела слабије супарнике да се удруже у циљу обуздавања заједничког противника. Као што су Русија и Француска имале многе дивергентне интересе онда, тако их Русија и Кина имају сада – пре свега у Централној Азији – али су нашле заједнички интерес у супротстављању хегемону.

Америчка Брежњевљева доктрина

Почетком 1970-тих др Хенри Кисинџер је уистину мудро сагледао корист од отварања САД према Маовој Кини као кључни елемент стра-

тегије индиректног ускраћивања маневарског простора Брежњевљевом СССР-у и стварања мултиполарног света. Онда је Совјетски Савез био далеко моћнији од Кине, па је било логично америчко повезивање са слабијом страном у троуглу. Данас, пак, Кина је економски и демографски далеко јача од Русије, па би за САД оптимална стратегија била да тежи добрим односима са Москвом као слабијом страном у том истом троуглу. Америка, међутим, нема државника Кисинџеровог калибра, који би сагледао значај дугорочног споразумевања са Москвом ако је Америци толико стало да сузбија кинеске амбиције на западном Пацифику.

Разлика између „леве“ и „десне“ варијанте вашингтонског спољнополитичког консензуса, између вилсоновских либералних интервенциониста (Барак Обама, Хилари Клинтон, Саманта Пауер, Сузан Рајс итд.) и неоконзервативних глобалних хегемониста који после новембра 2014. контролишу оба дома Конгреса (поготову сенатори Џон Мекејн и Ричард Лугар) само је у тактичким детаљима, али не и у вредносним поставкама и стратешким циљевима политике према Русији.

Обама неуморно понавља мантру о Америци као „незамењивој нацији“. Њу је лансирала Медлин Олбрајт пре две деценије, дајући тиме још један доказ своје менталне нестабилности. Њу је поновио Бил Клинтон 1996. „објашњавајући“ америчку интервенцију у Босни и Херцеговини. Сам концепт је одраз интелектуалног и моралног банкротства његових носилаца. Америка је „незамењива“ коме? Да ли су све остале нације света „замењиве“? Да ли те нације мање или више кротко прихватају сопствену замењивост и америчку незамењивост? Незамисливо је за једног озбиљног лидера ма које друге силе света – рецимо Владимира Путина или Си Ђинпинга – да изнесе такву тврдњу о сопственој нацији. Америчко натурање некакве сопствене „незамењивости“ је у најбољем случају неукусно, а у најгорем психопатски грандоманијакално.

Проблем је да се такве хибристичке, психопатске делузије лако претварају у спољнополитичке циљеве који нису подложни ма каквом компромису. Са становишта вашингтонског либерално-неоконзервативног дуопола, свако супротстављање вољи „незамењиве нације“ је по дефиницији зао и недопустив чин. Тако је на пример тадашња америчка представница у УН Сузан Рајс осудила руско и кинеско противљење америчком предлогу резолуције којом би се овластило бомбардовање Сирије као „гнушно“, „срамотно“ и „неопростиво“.

Идеологија америчке „изузетности“ и глобалне доминације уродила је САД-варијантом Брежњевљеве доктрине ограниченог суверенитета из 1968., која је била измишљена да би се оправдала интервенција у

Чехословачкој. Нова, америчка еманација тог правно и морално неодрживог концепта нема географски лимитиран домен, за разлику од совјетског узора који се односио само на земље лагера. Обамина Америка себи присваја право да интервенише било где, било када, ма где у свету.

У Украјини та је америчка доктрина суочила Русију са највећим изазовом од 1941. Русија том изазову до сада није пружила адекватан одговор. Сада крупну оперативну грешку из зиме 2013-14. треба исправити. Русија као свој стратешки циљ треба да постави *промену режима у Кијеву* – ништа мање неће осигурати мир и стабилност на југозападу – и потоњу денацификацију (дебандеризацију) Украјине. Тај је циљ далеко легитимнији, како са реалполитичког тако и са моралног становишта, од западног циља промене режима у Кијеву по сваку цену – укључујући масовна убиства (снајперисти на Мајдану пред пуч) и ослонац на атавистички талог једне несигурне, вештачки интегрисане постмодерне „нације“ чији је вредносни ослонац у реторици и симболици Хитлерове *Нове Европе*.

Потреба конкретних мера

Да будемо начисто: Русија *никада* неће задобити западно прихваћање њених легитимних интереса у блиском иностранству. Москва стога треба да следи руске државне и националне интересе са гвозденом одлучношћу, уз пуну спознају да нове санкције и додатна демонизација следе без обзира на то шта Русија учинила или не учинила. Алтернатива је ерозија руске стратешке позиције и опадање угледа и кредибилитета председника Путина. Да би такав исход спречила, Русија треба да коначно и трајно одбаци илузије о „партнерству“ са Западом, које су још увек присутне у дискурсу руских лидера, као први корак. Не може се бити *партнер* са онима који Русију у УН сврставају у категорију еболе и Исламског калифата.

Русија треба да размотри могућност низа конкретних потеза, као мост између реторике (Путинов говор на скупу Валдај клуба у Сочију) и теренског деловања. Прво и пре свега, треба спознати да су досадашње руске контрасанкције биле реактивне и ограничене. Крајње је време да руска влада усвоји мере које ће озбиљно погодити комерцијалне интересе земаља које су јој наметнуле санкције. Ово је најефикаснији могући начин да се подстакне политички притисак на владе дотичних земаља од стране пословне заједнице, менаџера, акционара и радничких синдиката истих, а у циљу промене антируске политике њихових влада.

Конкретно, нема никаквог разлога да Русија настави да увози десетине хиљада немачких, британских, француских, италијанских, америчких, чешких или јапанских аутомобила сваког месеца, као да се ништа није догодило. Русија треба да уведи „привремену царину“ од 25-30% на увоз возила из наведених земаља за све време трајања њихових санкција против Русије. Када радници Мерцедеса, Фолксвагена, Шкоде, Тојоте, Јагуара, Форда, Џенерал Моторса итд. (чијих су производа препуне московске улице), отпуштени због колапса руског тржишта, почну да демонстрирају захтевајући промену политике која им је упропастила животе, када акционари и директори наведених фирми почну да лобирају у истом циљу, ефекат на Меркелову, Оланда, Камерона, Обаму и остале биће далеко снажнији од изјава руских функционера у причаоници на Ист Риверу.

На исти начин, када Бритиш Ервејзу, Ер Франсу, САС-у, Луфтханзи, КЛМ-у и америчким авиопревозницима буде ускраћен прелет преко руског неба, а азијске компаније из Сеула, Пекинга, Сингапура, Куала Лумпура итд. преузму њихове линије, путнике и профите, исти ће притисак уследити од радника и послодаваца на владе дотичних земаља да промене антируски курс.

Зарад жешћег одговора на западне изазове, што би било у интересу читавог света, руско руководство требало би да размотри низ додатних конкретних мера: Русија треба да предузме иницијативу да се садашњи енергетски савез Москве и Пекинга развије у одбрамбени савез. Русија такође треба да размотри могућност закључења билатералних одбрамбених споразума са другим земљама (нпр. Ираном) које су у опасности да се нађу на удару западне агресије.

1. Русија треба да испоручи најсавременије противваздушне ракетне системе СС-400 влади Сирије, поготову с обзиром да има места сумњи да је америчка „стратегичка“ против цихадиста у Ираку и Сирији заправо прикривена стратегија изнуђивања промене режима у Дамаску по саудијској и турској рецептури.
2. Русија треба да развије стратегију де-доларизације глобалног финансијског система. Обрачун руско-кинеских трансакција у рубљама и јуанима је само први корак. Русија треба да преузме иницијативу да се исти принципи примене у међусобној трговини земаља БРИКСа.
3. Русија треба да покрене тренд неодложном продајом свих обвезница америчког трезора (*Treasury Bills*) које поседује, као и формалним саопштењем да их више никада неће куповати.

Било би занимљиво пратити реакције светских финансијских тржишта на такав потез.

4. Русија треба да објави намеру да најдаље до 2020. године све спољнотрговинске трансакције, а пре свега нафте и гаса, обавља у корпи валута које неће укључивати амерички долар.
5. Русија треба да убрза обнову својих стратешких нуклеарних арсенала, чиме би се НАТО стратегији отрезнили од илузије да њихов за сада још увек рудиментарни антиракетни систем у централној Европи и на Аљасци отвара простор за некажњени први удар.
6. Русија треба да обустави испоруке ракетних мотора типа РД-180 Америци, које САД користе за лансирање ракета типа Сатурн 5 а које носе шпијунске сателите за Централну обавештајну агенцију (ЦИА), НСА, Пентагон итд.
7. Русија треба да обустави сарадњу са америчким агенцијама (тј. НАСА) које и даље користе услуге руских „такси превозника“ ка заједничкој свемирској истраживачкој станици као да се ништа није догодило.
8. Русија треба да знатно убрза модернизацију тактичког нуклеарног арсенала и конвенционалних снага као одговор на недавно инаугурисану стратегију Пентагона познату под именом „Моментални глобални удар“ (*Prompt Global Strike*). Тиме би европским чланицама НАТО био послат јасан сигнал да постоје озбиљни и потенцијално егзистенцијални ризици у покорном прихватању вашингтонског диктата.
9. Као одговор на провокативне демонстрације силе западних сила у Црном мору, Русија треба да организује сложене заједничке вежбе са морнарицама Кубе и Венецуеле у међународним водама у Мексичком заливу. Руске нуклеарне подморнице уз подршку флоте треба да врше видљиве маневре у међународним водама испред Њујорка и Лос Анђелеса.
10. Русија треба да искористи западне санкције као повод да напоскон ограничи одлив капитала и да наметне драконске порезе на износ новца, који је протеклих деценија био не само штетан него управо срамотан, а и даље се наставља.¹⁵
11. Русија треба да искористи западне санкције као прилику да развије дугорочну стратегију пореским олакшицама подстакнуте

¹⁵ “Russia Capital Rush Extends to \$13 Billion Last Quarter” by Vladimir Kuznetsov and Ksenia Galouchko, *Bloomberg*, 9. октобар 2014. <<http://www.bloomberg.com/news/2014-10-09/russia-capital-outflows-slowed-to-13-billion-last-quarter.html>>

супституције увоза, да покрене свеобухватни инвестициони програм који би умањио њену зависност од Запада у свим секторима националне економије.

После свега шта се десило у протеклих годину дана јасно је да Русија не жели контролу над Украјином, нити јој је она потребна. Русима је на југоисточној граници потребан један стабилан, предвидив и неутралан партнер, који је спреман на договоре и способан да те договоре испоштује. То није Порошенко, нити ма ко око њега, да о Верховној Ради не говоримо. Иако Новоросија (Доњецк и Луганск) желе потпуну независност, Путин и његови саветници очигледно не подржавају ту опцију. Они се залажу за висок степен аутономије те две области (а можда и других) у федерализованој Украјини и за дугорочни споразум Москве и Кијева о битним питањима војне неутралности, енергетских проблема и политичког модуса вивенди.

Трезвени руски скептици упозоравају да такав исход није могућ без промене режима у Кијеву – што ће западне силе свим средствима покушати да спрече – и без економске стабилизације Украјине, што би изискивало десетине милијарди долара или евра, које засигурно неће доћи са Запада. Русија несумњиво неће бити спремна да та средства обезбеди све док је на власти у Кијеву марионетски режим који слепо следи налоге Вашингтона и Брисела и који почива на морбидно русофобним премисама.

Закључак

Рат у Украјини се води и није завршен. У то се аутор ових редова уверио током посете Доњецку, широј околини и азијском приобаљу новембра 2014. Ништа неће полако доћи на своје, као што тврде поборници „меке“ линије из Путиновог окружења – олигарси тешки милијарде долара са личним финансијским интересима у капитулантској политици. Санкције још дуго неће бити укинуте, а ни цене нафте неће се вратити на ниво од пролетос, све док САД диктирају Саудијцима и Емиратима повећану производњу у циљу изазивања буџетске кризе у Русији.

Око Путина се током протеклих 14 година окупио један од концентричних кругова саветничких екипа, оличен у премијеру Медведеву, који је досад како-тако решавао изазове Запада – млако, реактивно, никада срчано, а камоли аналитички проактивно. Неки од њих су Медведеви миљеници, јапијевски Руси нижих средњих година са америч-

ким акцентом, московски технократи склони западном стилу живота и моделу менаџмента. Неупоредиво утицајнији су Путинови стари другари из лењинградских борилачких клубова, у суштини примитивци и медиокритети којима је он омогућио да се обогате јер има поверења у њих. Они су можда лојални њему лично (што је све више под знаком питања са енормним растом њиховог богатства), али немају ни трунке националног осећаја нити одговорности – да о некаквој способности аналитичког расуђивања не говоримо. Они су по мишљењу једног од мојих саговорника „зло Русије, дворска котерија у најгорој традицији Европом фасцинираних и комплексом ниже вредности опседнутих Руса попут Петра“ (негде званог *Велики*).

Украјинска криза, од сада па за дуги низ година, захтева доношење брзих и радикалних одлука на бази спознаје некомпатибилности интереса. Током те кризе испоставило се да тај сегмент кремаљске елите није способан да одлучно делује у складу са консензусом о битним националним и државним интересима те велике нације. Део Путиновог окружења, пре свега моћници привредног сектора и крупне олигархије, и даље жели попуштање Западу – зарад сопствених финансијских интереса пре свега – и мора бити неутралисан да би Русија опстала.

Даље попуштање било би фатално и неморално. Било би горе од *злочина*, да парафразирамо Таљерана, било би *грешка*. Руски „западни партнери“ (о неким „пријатељима“ да и не говоримо) не постоје у владајућој елити англосфере и њених европских сателита. У периоду још увек присутне глобалне доминације САД, са све изразитијим разорним последицама западне духовне и моралне декаденције на рушевинама европске и хришћанске цивилизације, парадоксално је али евидентно да и сам опстанак „Запада“ постаје неизвесан. Напуштање јалове наде у договор са тим исконским злом алфа је и омега руског (и наравно српског) опстанка у овом веку и свим који му следе.